

A selmeci főiskola áttelepítése már a megvalósulást megelőzően hosszabb időre visszanyúló viták tárgya volt a hazai felsőoktatásban és oktatáspolitikában.² A sokszereplős elképzelésben az érdekelt felek, így az Országos Erdészeti Egyesület az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület igyekeztek optimális megoldást keresni. A problémakör súlyát és szerteágazó voltát, a kérdés hierarchizáltságát érzékelteti, hogy a főiskola diáksága is megoldást kezdeményezett. Selmecbányán, 1918. július 22-én, Sommer János, a főiskolai Ifjúsági Kör elnöke és Szegedi István tartalékos hadnagy, a főiskolai Ifjúsági gyűlés megbízásából folyamodtak a magyar kormányhoz a nagy hagyományú oktatási intézmény megnyugtató elhelyezése érdekében.³

A Tanácsköztársaság idején a menekült oktatási intézmény elhelyezésére Gödöllő neve merült fel. A főiskola tanácsa hosszan hezitált a Gödöllő vagy Sopron alternatíván. A tanács tagjai között voltak olyan személyek, akik egyértelműen Sopron mellett foglaltak állást. A kortárs belügyi dokumentumok is bizonytalannak érezve eme tervezet megvalósulását jelezték, amennyiben ez mégsem történne meg, úgy alávetik magukat a Magyar Népköztársaság, még korábbi, 52.935. sz. rendeletének, amely ideiglenes székhelyként Sopront jelöli meg. A főiskolai tanács jelen ismereteink szerint ilyen írásos javaslatot nem tett, de a tagok egy része egyértelműen Sopron mellett foglalt állást.

Az oktatási intézmény áttelepítéséről és az áttelepülés időszakáról egy immáron Sopronban, 1921. szeptember 4-én, Jankó Sándor rektor nevében keletkezett memorandum a következőképpen emlékezett meg:⁴ „*Harmadfél éve működik Sopronban a selmecbányai m[agyar] kir[ályi] bányászati és erdészeti főiskola, ahová – miután eredeti székhelyéről a cseh invázió folytán menekülni volt kénytelen 1919 április havában ideiglenesen és abban a bizakodó reményben helyeztetett át, hogy az ország területi épségének akkoriban rövidesen várt helyreállítása nyomán ismét el fogja foglalhatni mintaszerűen berendezett ősi otthonát. Az ideiglenes székhely megválasztásánál a tanítás folytonosságának minden áron való sürgős biztosítása volt irányadó.*”⁵

¹ A szerző szeretné megköszönni Bartha Dénes professzor úr és Bende Attila tanácsait.

² Az áthelyezés problematikájáról: Oroszi Sándor: A Selmec kérdés. In: Erdészettörténeti Közlemények 56. (2003) 80.

³ A Sopronba helyezést részletesen tárgyalja Sági Éva: Selmec 100 emlékkonferencián elhangzott Selmectől Sopronig előadása, „A Bányászati és Erdészeti Főiskola átköltözése Selmecbányáról Sopronba”, illetve az előadás írásos változata a Soproni Szemle jelen számában.

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Belügyminisztérium levéltára, K 636 1921-17-82467.

⁵ Lásd a 4. sz. jegyzetben hivatkozott ügyiratot.

Thurner Mihály polgármester

A modern Sopron vitathatatlanul legnagyobb formátumú városvezetője dr. Thurner Mihály (1878–1952) polgármester volt.⁶ A történeti köztudat érdemei között egyaránt számon tartotta a népszavazás sikeres lebonyolítását, Sopron magyar államtestben történő megtartását, valamint a selmeci főiskola városba telepítését. A polgármester ez ügyben már 1919. március 3-án felhívással fordult Sopron lakosságához. Ugyanis a kormány (valójában a minisztertanács) úgy döntött, hogy Selmecebánya megszállása által hontalanná vált magyar bányászati és erdészeti főiskolát Sopronba helyezi át. A főiskola tantestülete és 5-600 fős hallgatói kara kerülne ekkor sürgős soproni elhelyezésre. Ezért a polgármester a város mindazon polgárait felkérte, akiknek akár a Lőverekben, akár a városban bútorozott üres szobájuk, lakásuk lenne, azokat minél előbb személyesen vagy levelezőlapon a városi erdőhivatalnak jelentsék be, feltüntetve, mekkora a felajánlható szoba, és mely időponttól lehetne azt igénybe venni.

Kérését az ide települő főiskola városfejlődés szempontjából is nagy jelentőségével indokolta: *„Ezen egyetem jelleggel bíró főiskola ide helyezésével városunk kulturális és gazdasági fellendülése hatalmas lépést tesz előre és ezért – apellálva polgárainknak városunk iránt mindenkor tanúsított szeretetére és áldozatkészségére felkérem őket, hogy lakásoknak*

---

⁶ Thurner Mihály életútjára és tevékenységére máig a legteljesebb modern publikáció: Tisztemben csak a város érdeke és az igazság fog vezetni. A 120. éve született Thurner Mihály polgármester (1878–1952) emlékére. Szerk.: *Turbuly Éva*. Sopron, 1998. Sajnálatos, hogy az 1990-es évek tanulmányait követően az egész életpályát átfogó, modern biográfia máig nem született, miképpen Thurner várospolitikai szempontból is figyelemre méltó beszédei sem nyertek kiadást.

minél tömegesebb felajánlása által a főiskolának elhelyezésében kezemre jární szíveskedjenek, valamint arra is, hogy városunk ez új lakóival szemben a legmesszebbmenő előzékenységet és jóindulatot tanúsítani szíveskedjenek, hogy ezáltal nekik a Sopronban tartózkodást kedvessé tegyük és őket hozzánk kötni sikerüljön... ”⁷

Sopron város Intéző Bizottsága 1919. április 29-i ülésében tárgyalta a földművelésügyi népbiztos leiratát, amely elrendelte a selmecebányai főiskola diákjainak elhelyezését.⁸ A város és annak vezetése később is ragaszkodott főiskolájához. Midőn 1921-ben felmerült, hogy a főiskola esetleg Pécsre, vagy Egerbe kerül áthelyezésre, Thurner Mihály polgármester személyesen járt közben a belügyi tárcánál, a Közoktatásügyi, Honvédelmi, Földművelési és Pénzügy Minisztériumoknál, továbbá személyesen kérte gróf Klebelsberg Kunó, valamint Kaán Károly államtitkár segítségét az iskola megtartásához.⁹

A polgármester és a város lobby tevékenysége ellenére a forrásfeltárás jelen szakaszában is valószínűsíthető, hogy az felsőoktatási intézmény elhelyezése, és az ezzel kapcsolatos minden döntés valójában Budapesten, miniszteriális szinten történt. Ugyanakkor a polgármester előzetes számításokkal, becslésekkel is készült az akadémia Sopronba telepítésére. Egy, a pénzügyminiszterhez, a földművelésügyi miniszterhez, és a honvédelmi miniszterhez címzett memoranduma szerint Thurner polgármester nagyon szisztematikusan végiggondolta a főiskola Sopronba telepítését és előzetes számításokat, becsléseket folytatott az ide telepítés épület igényére. Thurner számításai szerint a tanári és a segéd tanszemélyzet 39 főből áll, akik a hozzájuk tartozó családtagokkal együtt 107 főt tesznek ki. A főiskola adminisztrációs személyzete 14 családfő mellett számításai szerint további 34 családtagból áll. A főiskolával szoros kapcsolatban álló központi erdészeti kísérleti állomásnál az alkalmazottak száma, családtagjaikkal együtt 35 főt tenne ki. Felsorolásában kiemelte, hogy nem számította hozzájuk a háztartási alkalmazottakat, a cselédeket, tehát úgy véli, hogy a főiskola aktív személyzete, családtagokkal együtt 176 főt is elérhetné. A főiskola mint intézmény elhelyezésére a selmeci anyaintézményből kiindulva hivatali, tan- és egyéb helyiségként 59 terem és 55 szoba biztosítását látja szükségesnek. A hallgatóság évi normális száma évi 500-700 fő között váltakozik. Az 1920/1921-es tanévben ez a szám 400 fő volt.¹⁰

A döntési mechanizmus Budapestre koncentrállódását érzékelteti az alábbi eset is. Sopron város 1922. augusztus 11-i közgyűlésében napirendre vették a bányászati és erdés-

⁷ Magyar Nemzeti Levéltár Győr Moson Sopron Megye Soproni Levéltára (= MNL GyMSM SL), Sopron Város Levéltára Sopron Város Polgármesteri Hivatalának iratai, IV/31/ 1919. Thurner Mihály felhívása, Sopron, 1919. március 3.

⁸ MNL GyMSMSL XVI. 51.Sopron Város Intéző Bizottsága üléseinek jegyzőkönyve 1919. ápr. 24 – 1919. aug. 1., Nr. 104.

⁹ Thurner egy 1921-ben íródott memoranduma szerint a főiskola tanácsa Pécs, Budapest és Miskolc városokban nevezte meg azokat a helyeket, amelyekben az iskola elhelyezésre kerülhetne. Ugyanakkor a tanári kar határozottan kiállt azért, hogy az erdészeti, bányászati, kohászati karokat ne szakítsák el egymástól.

¹⁰ Az akadémia áthelyezéséről részletes az ügyet részletesen tárgyaló ügyiratcsomó: MNL Országos Levéltára, Belügyminisztérium Levéltára, K 636 1921-17. ügyiratok.

A Károly-laktanya, ahol 1919. április 28-án megindult az oktatás

szeti főiskola számára a tanulmányi erdő átengedésének ügyét, a fenti közgyűlés e tárgyat napirendjéről, azonnal és indoklás nélkül levette.¹¹

Thurner Mihály a későbbiekben is mindig szeretetteljes, elismerő szavakkal gondolt vissza az akadémiai ifjúságra és erre a küzdelmes időszakra. Ezt jól illusztrálja az 1923. május 25-én délután, a városháza előtt, a búcsúzó diákság köszöntésére elmondott „Kedves Ifjúság ! Szeretett fiatal Polgártársaim!” megszólítású beszéde is:

Ősi szokás szerint, másfél évszázad hagyományainak megfelelő módon veszték búcsút a főiskolától, melyet a magyar nemzet bús végzete sodort ennek a városnak ősi falai közé. Búcsút veszték Sopron sz[abad] kir[ályi] városától is, a mely dicsőséges főiskolátoknak otthont adott, amikor Európa hóhérai elhatározták és elvégezték az ezer éves Magyarország szentséges testének szétmarcangolását.

Hagyományaitok másfél évszázadon át nemzedékről nemzedékre, évfolyamról évfolyamra átöröklött emlékek díszes láncolatából tevődnek össze. Ezek a hagyományok tiszteletet érdemelnek, emlékeket őriznek és emlékeket ébresztenek.

Ahogy itt ezen az ódonág zománcával díszített. téren veletek szemben állok, bennem is felébrednek Sopron közelmúltjának, válságos napjainak édes bús emlékei. Emlékszem sokszor

¹¹ MNL GyM SM SL, IV. 1401/ a. Sopron Város Törvényhatósági bizottságának 1922. évi közgyűlési jegyzőkönyve, 265 / 1922. Az ügy nem bukkan fel az 1923., 1924. évi közgyűlési jegyzőkönyvekben sem.

itt voltatok ezen a téren, ahol tiltakoztunk hazánk feldarabolása és Sopron megrablása ellen. Emlékszem esküre emelt kezetekre: emlékszem eskütökre, hogy: Sopront nem adjuk! És nem is adtuk. Emlékszem karotokra, mely Ágfalván kézi gránátot dobott a betolakodó, rabló osztrákokra. Emlékszem bajtársaitok véres áldozataira. Emlékszem Held Károlynak szétroncsolt karjára, Zarkószy Lajosnak átlőtt lábára. Emlékszem Szechényi Elemérnek és Machatsek Gyulának Ágfalván összetört szívére és kiontott vérére, emlékszem reájuk, akik halálba mentek a honért és ősi városunkért Baracsy Lászlóval, Kecskemét fiával és Pehm Ferencsel, Szombathely szülöttével versenyezve. (...)

Azzal búcsúzom lelkem ifjai Tőletek, akik ennek a városnak a megmentésében segítségünkre voltatok: áldjon meg a magyarok Istene Titeket. A Mindenható áldása legyen nehéz tanulmányokban csiszolt eszetek minden szikráján, munkában és tusában edzett izmaitok minden mozdulatán. Ha távoztok Sopronból, maradjon vissza hazafias szellemetek, hogy segítsen ennek a városnak a megtartásában és boldogításában. Ne felejtsetek Sopront!

Szeressétek Sopront a távolból is!

Isten veletek!

Jó szerencsét!¹²

Thurner Mihály aktív polgármesteri időszakában még egy felsőoktatási intézmény, helyesebben annak egyik fakultása költözött a városba. Ez 1923-ban a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Fakultása volt, ami szintén menekült egyetemnek tekinthető, hisz az universitas alapvetően Pozsonyból került átköltöztetésre. Így Thurner Mihály polgármestersége során a városvezető valójában két felsőoktatási intézmény befogadásával erősítette meg és terjesztette ki Sopron iskolavárosi profilját.

---

¹² MNL Gy MSM SL, XIV 28.. Thurner Mihály iratai, 3. doboz, Thurner Mihály. beszéde a főiskolások ballagásán, Sopron, 1923. május 25.